Súd:	Mestský súd Bratislava IV
Spisová značka:	B5-74C/50/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu:	1523201580
Dátum vydania rozhodnutia:	18. 03. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ:	Mgr. Vladimír Herich
ECLI:	ECLI:SK:MSBA4:2025:1523201580.6

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Mestský súd Bratislava IV, sudcom Mgr. Vladimírom Herichom v sporovej veci žalobcu: A. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom C. X, XXX XX D., zastúpeným JUDr. Marta Vícenová – advokát, so sídlom Záhorácka 5478/15B, 901 01 Malacky, proti žalovanému: Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra SR, so sídlom Pribinova 2, 812 71 Bratislava, o náhradu nemajetkovej ujmy, takto

r o z h o d o l :

I. Žalovaný je p o v i n n ý zaplatiť žalobcovi sumu 2.000 Eur, a to do 15 dní odo dňa právoplatnosti rozsudku.

II. Vo zvyšnej časti súd žalobu z a m i e t a .

III. Súd žalobcovi p r i z n á v a voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100% z priznanej sumy. O výške trov rozhodne súd samostatným uznesením, ktoré vydá vyšší súdny úradník po právoplatnosti rozsudku.

o d ô v o d n e n i e :

1. Žalobou doručenou súdu dňa 28.04.2023 sa žalobca voči žalovanému domáhal zaplatenia sumy 6.002,60 Eur z titulu náhrady nemajetkovej ujmy.
Podanú žalobu odôvodnil tým, že je príslušníkom hasičského a záchranného zboru, vykonáva štátnu službu na Hasičskej stanici 5 v Bratislave, v služobnom pomere podľa zákona č. 315/2001 Z.z.. Náhrady škody sa domáha z dôvodu porušenia práva Európskej únie, z dôvodu nesprávnej transpozície smernice EP a Rady č. 2003/88/ES, do zákona č. 315/2001 Z.z. Týmto postupom došlo k porušeniu práv žalobcu vyplývajúcich z úniového práva, a to k strate odpočinku a porušenia jeho osobnostných práv, čím došlo k založeniu jeho nároku na náhradu škody vo forme nemajetkovej ujmy.
Služobný čas príslušníka Hasičského a záchranného zboru je rozvrhnutý nerovnomerne tak, že sa skladal v roku 2020, 2021 zo 17hodinových pracovných zmien, po ktorých nasleduje určená 7hodinová služobná pohotovosť na pracovisku, v roku 2022, 2023 zo 16hodinových pracovných smien, po ktorých nasleduje určená 8hodinová služobná pohotovosť na pracovisku, t.j. v rámci jednej pracovnej smeny strávi na pracovisku sústavne 24 hodín. Služobná pohotovosť je rozdelená na aktívnu časť (práca nadčas) a neaktívnu časť. Je určovaná na čas nočných hodín. V prípade vyhlásenia poplachu a počas služobnej pohotovosti sa mení na prácu nadčas. Žalobca sa musí aj v neaktívnej časti pohotovosti zdržiavať na pracovisku, nesmie sa vzdialiť a musí byť pripravený na vykonanie zásahu do 1minúty. Napriek tomu sa neaktívna časť pracovnej pohotovosti nezapočítava do fondu pracovného času. Aj keď je reálne na pracovisku, v rámci fondu pracovného času sa mu toto nevykazuje. Potom sa javí, že jeho priemerný týždenný pracovný čas neprekračuje 48 hodín, čo je v rozpore so skutočnosťou. Jeho priemerný týždenný pracovný čas počas celého žalovaného obdobia značne presahuje nielen 40 hodinový týždenný služobný čas ale aj maximálne prípustný v dĺžke 48 hodín.

Smernica je norma komunitárneho práva, ktorú je SR povinná dodržiavať. Vychádza zo zásady prednosti komunitárneho práva a jeho priameho účinku, čím je založená absolútna a objektívna zodpovednosť štátu za škodu. Aktuálne znenie zákona o HaZZ umožňuje služobnému úradu rozvrhnúť služobný čas tak, že tento pravidelne prekračuje smernicou stanovený maximálny 48 hodinový týždenný pracovný čas. Zo žiadneho ustanovenia zákona nevyplýva, že by služobná pohotovosť na mieste výkonu služby bola považovaná za súčasť služobného času hasičov a čas služobnej pohotovosti sa tak nezapočítava do pracovného času príslušníka HaZZ. Služobný čas tak presahuje maximálnu hranicu stanovenú v čl. 6 písm. b) Smernice. Preto nebola správne implementovaná do právneho poriadku SR.
Žalobca si uplatňuje náhradu za žalované obdobie od apríla 2020 (splatná 10.05.2020) do marca 2023 (splatná 10.04.2023), kedy odpracoval v priemere pracovný čas 55,50 hodín týždenne. Jeho právo vyplývajúce zo smernice tak bolo a je sústavne porušované. Náš právny poriadok neobsahuje žiadne konkrétne ustanovenia pre posúdenie a určenie výšky náhrady škody, ktorá vznikla porušením práva únie. Analogicky je potrebné použiť § 11 až 13 Občianskeho zákonníka. Je porušované najmä právo žalobcu na ochranu zdravia. Zároveň je porušované jeho osobnostné právo na súkromie a rodinný život. Opísaným stavom dochádza k porušovaniu jeho práv na ochranu zdravia, telesnej a psychickej integrity, spočívajúce v porušovaní jeho práva na primeranú dobu odpočinku, práva na súkromie a rodinný život, a to v príčinnej súvislosti s tým, že reálne musí odpracovať viac ako v zmysle smernice bol povinný. Práca hasiča je náročná, nasadzuje vlastný život, o to viac potrebuje dostatočný odpočinok po práva na regeneráciu. Negatívne následky sa prejavujú aj tým ,že sa stará o chorú matku a čas, ktorý by jej mohol venovať venuje práci. často odpracuje až 8 hodín nad rámec maximálneho hodinového týždenného pracovného času. Následne sa vracia vyčerpaný a zostáva mu minimum voľného času aby sa mohol venovať matke, domácnosti či osobným záľubám.
Pri vyčíslení škody vychádza z ustanovení peňažných náhrad za služobnú pohotovosť § 122 ods. 1 a 2 zákona o HaZZ. Hodiny, ktoré odpracoval nad limit, možno analogicky posúdiť ako odpracovanie mimo rozvrhnutia služobného času, keďže tento mal byť rozvrhnutý tak, aby k porušovaniu jeho práv nedochádzalo. Náhrada škody tak predstavuje rozdiel medzi peňažnou náhradou uvedenou v § 122 ods. 1 a peňažnou náhradou v § 122 ods. 2 písm. a) zákona o HaZZ. Výšku nemajetkovej ujmy určuje ako súčin počtu odpracovaných hodín služobnej pohotovosti za príslušný kalendárny mesiac príslušného kalendárneho roku a sumy zodpovedajúcej 35% peňažnej náhrady z prináležiacej hodinovej odmeny za príslušný kalendárny mesiac príslušného kalendárneho roka a v prípade odpracovania služobnej pohotovosti v čase pracovného pokoja, ako súčin odpracovaných hodín v čase pracovného pokoja a sumy zodpovedajúcej 70% peňažnej náhrady z prináležiacej hodinovej sadzby za príslušný kalendárny mesiac príslušného kalendárneho roku. Primeraná náhrada škody predstavuje rozdiel medzi výškou náhrady pri nariadenej služobnej pohotovosti a výškou náhrady za určenú služobnú pohotovosť. Jednotlivé dielčie nároky vznikali postupne, osobitne za každý mesiac, v ktorom boli jeho práva porušované, ku dňu splatnosti každej mesačnej mzdy. Rozhodujúcim momentom vzniku ujmy je výplatný termín. Mzda príslušníkov HaZZ je splatná vždy k 10dňu nasledujúceho mesiaca. Žalobca si uplatňuje obdobie spätne za 3 roky pred podaním žaloby, počínajúc splatnosťou za apríl 2020, splatná 10.05.2020. Náhradu škody matematicky vyčíslil podľa počtu hodín služobnej pohotovosti, ktoré reálne odslúžil, a ktoré mu neboli započítané do služobného času, v celkovej sume 6.002,60 Eur.

2. K podanej žalobe doručil súdu dňa 18.09.2023 svoje vyjadrenie žalovaný. Uviedol, že z článku 1 ods. 2 Smernice 2003/88/ES vyplýva jej vecná pôsobnosť. Otázka osobnej pôsobnosti, t.j. určenia jednotlivých odvetví činnosti, na ktoré sa má smernica vzťahovať, je upravená v čl. 1 ods. 3 a čl. 1 ods. 4. Pôsobnosť je v týchto článkoch vymedzená s odkazom na čl. 2 smernice Rady 89/391/EHS. Rozsah pôsobnosti smernice 2003/88/ES je pozitívne vymedzený v čl. 2 ods. 1 Smernice 89/391/EHS ako aj negatívne vymedzený v čl. 2 ods. 2 Smernice 89/381/EHS. Smernica 2003/88/ES sa neuplatňuje na odvetvia činností, ktoré zahŕňajú určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany. Vzhľadom na charakter vykonávaných činností a s tým spojený rozvrh služobného času sa smernica 2003/88/ES na služobný pomer príslušníkov Hasičského a záchranného zboru nevzťahuje v plnom rozsahu, preto jej ustanovenia nemohli byť porušené. Štátnu službu príslušníkov HaZZ vykonávajúcich zásahovú činnosť možno subsumovať pod negatívne vymedzenie pôsobnosti Smernice 89/391/EHS v článku 2 ods. 2 Smernice 89/391/EHS. Oproti štandardným pracovnoprávnym vzťahom štátna služba príslušníkov HaZZ vykazuje aj špecifiká štátnej služby príslušníkov Policajného zboru ako aj profesionálnych vojakov (napr. osobitný systém sociálneho zabezpečenia, prísna subordinácia a pod.). Rovnako úlohy, ktoré príslušníci plnia, možno podľa súvisiacich právnych predpisov týkajúcich sa civilnej ochrany, integrovaného záchranného systému ako aj právnej úpravy samotného HaZZ, bez akýchkoľvek pochybností subsumovať pod pojem „osobitné činnosti služieb civilnej ochrany“ v zmysle čl. 2 ods. 2 Smernice 89/391/EHS. Žalobca si

neprávne vykladá pôsobnosť smernice, keďže sa nevzťahuje na príslušníkov HaZZ. Žalobcovi tak nemohla vzniknúť škoda, nakoľko ustanovenia smernice sa na neho nevzťahujú.
Žalovaný poukazuje na nedostatok pasívnej vecnej legitimácie. Žalobca nezažaloval svojho zamestnávateľa ale štát, v mene ktorého koná ten ústredný orgán štátnej správy, do ktorého spôsobnosti patrí oblasť štátnej správy pre HaZZ, čo je zásadný rozdiel v označení žalovaného, teda jeho pasívnej vecnej legitimácii. Ak mal žalobca za to, že mu zamestnávateľ určoval pohotovosť nad smernicou povolený limit, mal na túto skutočnosť upozorniť svojho nadriadeného a žiadať aby mu táto nebola určovaná. Žalobca za každú hodinu určenej služobnej pohotovosti, vrátané tých hodín, o ktorých tvrdí, že mali byť vykonané nad limit určený smernicou, mu boli riadne vyplatené príslušné zložky služobného príjmu, resp. poskytnuté náhradné voľno. Miera zodpovednosti za prípadnú škodu sa musí medzi Slovenskou republikou a Ministerstvom vnútra, resp. HaZZ rozlišovať. Nie je prípustné, aby sa zodpovednosť SR odvodzovala od individuálneho prístupu inej osoby k pracovnoprávnym vzťahom konkrétneho zamestnanca. Slovenská republika a Ministerstvo vnútra SR sú dva samostatné a nezávislé subjekty právnych vzťahov, preto podľa žalovaného nie je možné dospieť k inému záveru, než že posúdenie ich zodpovednosti za prípadný vznik škody ako dôsledok výkonu určitých práv nie je možné zamieňať.
Tvrdenia žalobcu o nezapočítavaní doby služobnej pohotovosti do týždenného pracovného času hasičov sú neopodstatnené. Výpočet nezohľadňuje práceneschopnosti ani ďalšie neprítomnosti (čl. 16 písm. b smernice). Vo výpočte je možné ďalej zohľadniť aj dni služobného voľna poskytnuté na základe kolektívnej zmluvy, čoho dôsledkom je konštatovanie o vhodnosti transpozície smernice vzhľadom na dodržiavanie práv žalobcu v zmysle žaloby. Z hľadiska maximálneho priemerného počtu odslúžených hodín týždenne vzhľadom na referenčné obdobia, bola smernica transponovaná správne. Poukazuje na čl. 2 ods. 1 smernice. Do služobného času spadá samotný výkon pracovných úloh na pracovisku na základe pokynov zamestnávateľa ako aj zdržiavanie sa na pracovisku k dispozícii zamestnávateľa na základe jeho nariadenia, napr. vo forme pracovnej pohotovosti. Pracovný čas teda zahŕňa riadny pracovný čas, prácu nadčas a pracovnú pohotovosť na pracovisku. V prípade domácej pohotovosti súdny dvor rozhodol, že do maximálneho týždenného pracovného času sa zarátava iba čas skutočného výkonu práce pre zamestnávateľa.
Ustanovenia § 85 ods. 1, 86 ods. 1, 86 ods. 2,3, 92 ods. 1 zákona č. 315/2001, definujú služobný čas príslušníka HaZZ ako časový úsek, v ktorom príslušník vykonáva štátnu službu a je k dispozícii služobnému úradu, pričom umožňuje rozvrhnúť služobný čas aj nerovnomerne a súčasne jasne definuje pojem služobný deň. Okrem štátnej služby vykonávanej v riadnom služobnom čase sa za výkon štátnej služby považuje aj služobná pohotovosť v štátnej službe vykonávaná v mieste výkonu štátnej služby, ktorá bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby v rámci riadneho rozvrhnutia služobného času a štátna služba nadčas.
Žalobca zrejme opomenul, že najmä ustanovenia § 86 ods. 2 a § 92 ods. 1 rozhodne nepopierajú, že služobná pohotovosť v štátnej službe je výkonom štátnej služby, ale svojou formuláciou účelovo vystihujú rozdiel medzi určenou služobnou pohotovosťou v štátnej službe a nariadenou služobnou pohotovosťou v štátnej službe. Žalovaný súčasne poukazuje aj na čl. 15 smernice, ktorý umožňuje dohodnúť priaznivejšie podmienky napr. v kolektívnych zmluvách. Tvrdenie žalovaného podporuje aj kolektívna zmluva vyššieho stupňa na rok 2019-2020, 2021, 2022 a 2023, ktoré rozvrhujú služobný čas na vykonávanie štátnej služby a služobnú pohotovosť.
Priemerný pracovný čas podľa smernice pre každé obdobie 7 dní nesmie prekročiť 48 hodín vrátane nadčasov, pričom týždenný pracovný čas pre každého zamestnanca musí byť ustanovený zákonom, správnym opatrením alebo kolektívnou zmluvou. Smernica tiež umožňuje ustanoviť odlišne referenčné obdobie iné ako 7 dní, čo prichádza do úvahy najmä pri nerovnomerne rozvrhnutom pracovnom čase. Článok 17 ods. 3 smernice poskytuje protipožiarnym službám možnosť uplatnenia výnimky a určiť dlhšie referenčné obdobie prípadne na 6 mesiacov, alebo ako je uvedené v kolektívnych zmluvách, na 12 mesiacov. Podmienkou uplatnenia je, že príslušným pracovníkom sa poskytne rovnocenný náhradný čas odpočinku alebo primeraná ochrana. Z kolektívnych zmlúv vyplýva, že hasiči vykonávajúci štátnu službu s nerovnomerne rozvrhnutým služobným časom majú výkon štátnej služby v rámci 12 hodinového riadneho služobného času alebo služobný čas rozvrhnutý na 17 hodín / 16 hodín vykonávania štátnej služby a časť služobnej pohotovosti, ktorá bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby v mieste vykonávania štátnej služby v trvaní 7/8 hodín v jednej 24 hodinovej zmene. V zmysle rozhodnutí súdneho dvora sa spôsob odmeňovania pracovníkov za čas pracovnej pohotovosti neupravuje smernicou ale vnútroštátnym právom. Napriek tomu, že vnútroštátne právo neupravuje explicitne maximálny priemerný týždenný služobný čas uvedený konkrétnym počtom hodín, tak ako je tomu v smernici, zákon a kolektívne zmluvy dostatočne ustanovujú počty hodín služobného času

hasičov, počas ktorého hasiči vykonávajú štátnu službu, ako aj rozsah hodín služby nadčas za príslušný rok. Právne predpisy tak sú transponované v čl. 6 smernice správne.
Služobné dni žalobcu sú vopred plánované. S plánovaným rozvrhom je každý mesiac oboznámený najneskôr tri dni pred začiatkom nasledujúceho kalendárneho mesiaca. Rozvrh nijako nenamietal. Počas služobnej pohotovosti žalobca je fyzicky prítomný v mieste výkonu štátnej služby, pričom tento čas je určený na oddych a odpočinok. Nemá určené činnosti a nie sú naňho kladené žiadne úlohy. S výnimkou vyhláseného výjazdu, kedy má prerušenú služobnú pohotovosť a má riadne platený výkon štátnej služby nadčas. V období rok 2020 vykonal 490 hodín služobnej pohotovosti, z čoho len 22,6 hodín bola aktívna časť. Počas roka 2021 651 hodín služobnej pohotovosti, len 9,8 hodín aktívna časť. Počas 2022 752 hodín služobnej pohotovosti z čoho 27,35 hodín aktívna časť. Počas 2023 len 3,05 hodiny aktívnej časti, zvyšných 276,95 hodín neaktívna časť. Pre príslušníkov HaZZ vyplýva viacero výhod – dovolenka nad rámec zákonnej úpravy, ďalšie služobné voľno priznané z kolektívnej zmluvy, každoročné rekondičné pobyty, náhradné voľno za prácu vo sviatok, pravidelné lekárske prehliadky, vďaka čomu čerpajú voľno viac ako pracovníci v inom odvetví.
V smernici sa stanovuje maximálny týždenný pracovný čas, ide však o priemer, ktorý možno vypočítať za referenčné obdobie nepresahujúce 4 mesiace. Žalovaný má za to, že na účely smernice treba do maximálneho času započítavať iba čas, ktorý žalobca pracuje, t.j. je na pracovisku, služobnej ceste, prípadne na školení. Do maximálneho času nemožno zarátavať čas kedy čerpá náhradné voľno, dovolenku, dodatkovú dovolenku, PN, OČR, lekára, otcovskú dovolenku alebo je na rekondičnom pobyte. Počas tohto času žalobca nepracuje ani nevykonáva činnosti vyplývajúce z popisuje služobných činností.
Žalovaný má za to, že žalobca neosvedčil, že by mu vznikol nárok na náhradu škody. Veľmi nejasným spôsobom stanovil škodu tým, že vykonával nariadenú služobnú pohotovosť, za ktorú bol v zmysle legislatívy odmeňovaný. V čase služobnej pohotovosti sa od žalobcu nevyžaduje aktívna činnosť a mimo času skutočného výkonu práce môže odpočívať alebo sa venovať inej činnosti. Žalobca nemusí byť bdelý a aktívny počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti. Napriek tomu zamestnávateľ mu vypláca dohodnutú odmenu za takto strávený čas, t.j. nielen za vykonanú prácu. Žalobca dostáva za takýto čas pracovnú odmenu, ktorou mu zamestnávateľ kompenzuje to, že v prípade zásahu bude k dispozícii. Žalobca sa pred nástupom do štátnej služby mal možnosť oboznámiť so všetkými podmienkami výkonu služby, vedel o platových podmienkach, o služobnej pohotovosti a služobnom čase, ako aj ďalších právach a povinnostiach a akceptoval ich bez výhrad. Žalobca ani netvrdí, že by to malo negatívny dopad na jeho zdravotný stav či medziľudské vzťahy. Žalobcom uplatnené nároky majú charakter mzdových nárokov. Nemajetková ujma mohla vzniknúť až konkrétnym porušením ustanovení smernice a len v rozsahu tohto porušenia. Výška požadovaná žalobcom je neprimeraná, a to aj s porovnaním výšky náhrad, ktorá je priznávaná obetiam trestných činov. Žalobca je povinný nielen uviesť ale aj preukázať aká ujma mu vznikla. Primeraná výška v obdobných rozhodnutiach predstavuje približne 1.000 až 2.500 Eur.

3. Žalobca vo svojej replike zo dňa 11.12.2023 uviedol, že ako hasič pracuje od r. 2015. Od apríla 2020 do marca 2023 odpracoval spolu 2.061,91 hodín služobnej pohotovosti, ktoré neboli započítané do fondu pracovného času. Priemerný týždenný pracovný čas žalobcu v tomto období predstavoval 55,50 hodín týždenne. Cieľ článku 6 písm. b) smernice nebol dosiahnutý. Jasne stanovuje, že priemerný pracovný čas pre každé obdobie siedmich dní vrátane nadčasov neprekročí 48 hodín. Výsledkom právnej úpravy v zákone o HaZZ je, že hoci v prípadoch výkonu štátnej služby v rámci služobného času aj štátnej služby v rámci určenej služobnej pohotovosti, ide o výkon štátnej služby, služobná pohotovosť sa nezapočítava do služobného času hasiča.
Nakoľko smernica je určená žalovanému ako štátu, ktorý zodpovedá za jej správne prebratie, v konaní o náhradu škody spôsobenej nesprávnym prebratím do právneho poriadku je pasívne vecne legitimovaný žalovaný (štát). Súdny dvor EÚ tiež rozhodol, že smernica sa má uplatniť na činnosti hasičského zboru. Súdny dvor EÚ tiež opakovane judikoval, že čas pracovnej pohotovosti na pracovisku je potrebné v celom rozsahu zahrnúť do výpočtu maximálneho denného alebo týždenného pracovného času. Nakoľko žalobca musí byť počas výkonu služobnej pohotovosti k dispozícii zamestnávateľovi na pracovisku, celý čas služobnej pohotovosti je potrebné započítať do pracovného času žalobcu. Žalobca má za to, že predpoklady zodpovednosti za škodu spôsobením práva únie boli v prejednávanom spore splnené. Podľa výsledkov dokazovania v spornom období žalobcov priemerný služobný čas každý mesiac presiahol hranicu 48 hodín. Porušenie článku 6 písm. b) smernice je tak dostatočne závažné. Žalobca musel odpracovať viac, ako by bol povinný a prichádzal o čas, ktorý mohol venovať svojim najbližším, priateľom, záľubám, resp. iným aktivitám, ktoré nesúvisia s jeho pracovným zaradením.

Náhrada škody musí byť primeraná vzniknutej škode. Náš právny poriadok nemá výslovnú úpravu ohľadne práva jednotlivca na náhradu škody proti štátu spôsobenej porušením práva únie. Ujma žalobcu má najbližšie k zásahu do osobnosti žalobcu. Výpočet žalovaného ohľadne priemerného týždenného pracovného času hasiča nevychádzal z konkrétnych listinných dôkazov, keďže žiadne nepredložil. Žalobca uvádza presné údaje o výkone služby, ktoré vychádzajú z údajov vyplývajúcich z výplatných pások a predložených mesačných výpisov z plánu služieb z dochádzkového systému SAP.
Žalobca je oddelený od svojho vlastného sociálneho súkromného prostredia a rodinných a spoločenských väzieb a jeho možnosť organizovať si svoj súkromný čas a program, venovať sa vlastným potrebám je prakticky vylúčená. Právo na jeho odpočinok je permanentne niekoľko rokov porušované. Žalobca plní v spoločnosti veľmi zodpovedné úlohy, je dôležité aby mal možnosť si po práci odpočinúť. Hodiny, ktoré odpracoval nad limit maximálneho priemerného týždenného pracovného času, je možné analogicky posúdiť ako odpracované mimo rozvrhnutia služobného času, keďže služobný čas by mal byť rozvrhnutý tak, aby k porušovaniu práv nedochádzalo, pričom k porušeniu práv žalobcu dochádzalo práve výkonom služobnej pohotovosti. Vyžadovanie splnenia podmienky, aby dotknutí pracovníci najprv požiadali svojho zamestnávateľa o skončenie porušovania práva únie by malo za následok, že orgánom dotknutého členského štátu by sa umožnilo, aby bola povinnosť dbať o dodržiavanie takýchto noriem systematicky prenášaná na jednotlivca, čím by sa umožnilo, aby boli orgány v prípade nepodania takejto žiadosti vyňaté z ich dodržiavania.

4. Žalovaný v ďalšom vyjadrení z 21.03.2024 uviedol, že v morálnej sfére žalobcu neexistuje závažná ujma ako nevyhnutná kategória determinujúca danosť nároku na náhradu škody. Pre žalovaného je nepochopiteľné, prečo sa žalobca domáha náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú ako sám uvádza, vyčíslil podľa celkového počtu hodín služobnej pohotovosti, ktoré považuje za nad rámec stanovený smernicou a podľa rozdielu hodinovej sadzby funkčného platu žalobcu a odmenou, ktorá mu bola za služobnú pohotovosť vyplatená. Pre účely konania je irelevantné, aká je priemerná hodinová sadzba funkčného platu žalobcu, nakoľko sa jedná o nemajetkovú ujmu a nie mzdový nárok.
Predpoklady pre vznik škody nie sú splnené. Žalobca ignoruje podmienku existencie porušenia povinnosti štátu, škodu a príčinnú súvislosť medzi nimi. Článok 6 smernice priznáva sociálne právo pracovníkom, avšak to neznamená, že je predmetný článok porušený vo vzťahu ku každému príslušníkovi HaZZ. Pre účely stanovenia výšky sumy nemajetkovej ujmy je zásada individuálneho prístupu ku každej žalobe nevyhnutná. Preto sa ani nemôže vytvoriť ustálená rozhodovacia prax. Keby aj prijmeme záver, že došlo k porušeniu smernice, tak je stále nutné skúmať rozsah nemajetkovej ujmy. Prepočty, z ktorých vychádza žalovaný poskytlo Krajské riaditeľstvo HaZZ v Bratislave a vychádza z evidencie dochádzky SAP.
Smernica jasne vymedzuje, čo je pracovný čas a oddeľuje ho od času odpočinku. Cieľom smernice nie je, aby sa do maximálneho týždenného pracovného času započítaval aj čas odpočinku, inak by ho nerozlišovala. Pojem priemerný čas je nutné vykladať ako priemerný maximálny týždenný čas v referenčnom období štyroch, resp. šiestich mesiacov a teda v priemere nemôže tento čas prekročiť 48 hodín každý 7 po sebe nasledujúcich dní. Žalobca do odpracovaných hodín zarátava aj hodiny, kedy skutočne nepracoval, čím sa snaží umelo zvýšiť svoje odpracované hodiny. Z výpočtov skutočne odpracovaných hodín je celkom zjavné, že vo vzťahu k žalobcovi smernica nebola porušená a nebol splnené predpoklady náhrady nemajetkovej ujmy. V zmysle obsahu jeho podaní je zrejmé, že sa domáha náhrady mzdového nároku, čo potvrdzuje aj skutočnosť, že žiada doplatenie mzdy aj za referenčné obdobia, v ktorých ani podľa neho samotného nedošlo k porušeniu,. Tiež poukazuje na zásadu ochrany slabšej strany, čo v spore o ochranu osobnosti nie je možné. Slovenská republika preto nie je pasívne vecne legitimovaným subjektom v predmetnej žalobe. Žalobou o náhradu spôsobenej škody, resp. nemajetkovej ujmy je možné sa domáhať kompenzácie výlučne už vzniknutej ujmy, t.j. ujmy už v čase podania žaloby existujúcej, ktorej danosť (existenciu), ako aj výšku preukazuje tvrdeniami podloženými dôkazmi žalobca ako strana sporu, ktorú zaťažuje ako bremeno tvrdení, tak i bremeno dôkazu.

5. Na prejednanie veci samej súd nariadil pojednávanie na deň 20.02.2025, na ktoré predvolal obe sporové strany. Na pojednávanie sa nedostavil žalovaný, hoci mu bolo predvolanie na pojednávanie riadne doručené dňa 29.11.2024. Svoju neúčasť neospravedlnil, o odročenie pojednávania nepožiadal. Súd tak vykonal pojednávanie v zmysle § 180 CSP v neprítomnosti žalovaného.
Právny zástupca žalobcu uviedol, že na podanej žalobe trvá. Žalovaný už nepopiera svoju pasívnu vecnú legitimáciu ani aplikovateľnosť predmetnej smernice na daný právny vzťah. Výška nároku na náhradu nemajetkovej ujmy je na úvahe súdu. Žalobca preukázal splnenie všetkých podmienok pre vznik zodpovednosti za škodu.

6. Súd vo veci vykonal dokazovanie oboznámením sa listinnými dôkazmi tvoriacimi obsah súdneho spisu a zistil nasledovné skutočnosti:

Rozhodnutím riaditeľa Krajského riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru v Bratislave č. 29/2015, zo dňa 24.03.2015, bol žalobca vymenovaný do funkcie hasič v prípravnej štátnej službe ako príslušník čakateľ do hodnosti rotmajster dňom 01.04.2015.

Rozhodnutím riaditeľa Krajského riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru v Bratislave č. 116, zo dňa 11.08.2016, bol žalobca vymenovaný do stálej štátnej služby a preradení na funkciu hasič – záchranár, hasičskej stanice Čapajevova.

Žalobca predložil výplatné pásky za každý pracovný mesiac od Apríla 2020 do Marca 2023, v ktorých je uvedený pre príslušný mesiac fond pracovného času žalobcu, odpracované dni, odpracované hodiny, zloženie jeho služobného platu ako aj hodiny strávené pohotovosťou na pracovisku.

Žalobca tiež predložil prehľad plánovaných mesačných služieb počínajúc obdobím od 01.04.2020-30.04.2020 a následne za každý mesiac až do 01.03.2023-31-03-2023. Z uvedených plánov vyplývajú konkrétne odpracované dni v mesiaci, počet odpracovaných hodín aj typ výkonu práce spoločne s osobitnou poznámkou.

K podanej žalobe žalobca taktiež pripojil Kolektívne zmluvy vyššieho stupňa pre príslušníkov Hasičského a záchranného zboru na roky 2019-2020, 2021, 2022 a 2023.

7. Súd vykonal výsluch žalobcu.
Žalobca po zákonnom poučení odpovedal na otázky položené právnym zástupcom žalobcu a otázky položené súdom.
Žalobca v rámci svojho výsluchu uviedol nasledované skutočnosti: V hasičskom a záchrannom zbore sa pracuje na 24 hodinové smeny, to znamená, že pracujete 24 hodín a 48 hodín máte voľno. Čiže mesačne opracujete okolo 240 hodín. Služobná činnosť je rozdelená na 16 a 8 hodín. 8 hodín je vlastne služobná pohotovosť na pracovisku. Služobná pohotovosť na telefóne znamená, že v prípade ak treba doplniť stavy, alebo sa udeje nejaká mimoriadna udalosť, tak Vás môžu zavolať do práce. Práca ma napĺňa, neviem si predstaviť, že by som v blízkej dobe vykonával inú prácu, nakoľko pomáhame ľuďom, zachraňujeme životy a majetky a keď niekomu zachránite život alebo majetok a ten človek príde a poďakuje Vám, beriete to ako zadosťučinenie.
Na otázku, či ho informoval zamestnávateľ, že existuje norma EÚ, ktorá zamestnávateľovi ukladá upraviť jeho pracovný čas s dôrazom na zabezpečenie podmienok pre zdravie a bezpečnosť uviedol, že takéto informácie nedostal.
Na otázku, či má rozvrhnutie pracovného času nejaký vplyv na jeho osobný život uviedol, že má, nakoľko v práci trávi o 80 hodín viac ako bežní ľudia. Predtým, než vstúpil do HaZZ bol 10 rokov aktívny člen dobrovoľného hasičského zboru a momentálne sa tej dobrovoľnej činnosti nemôže venovať. Musel kvôli práci obmedziť šport, konkrétne ľadový hokej, so smenami a časom v práci sa to nedalo zlúčiť, šport išiel bokom. Stroskotali mu dva vzťahy, keďže nemal na partnerku toľko času, koľko by vzťah vyžadoval. Momentálne je sám. S kolegami má výborné vzťahy, sú tam rodina. Tie sa vzťahy sa budujú jednak na pracovisku aj pri zásahoch, keď si vlastne kryjete chrbát a musíte druhému stopercentne dôverovať.
Na otázku ako trávi čas počas nočných pohotovostí uviedol, že nie je konkrétne dané ako tráviť čas, ale po tých 16 hodinách sa snažia oddychovať na lôžkovej časti, ale nie je to spánok, skôr také bdenie. So spánkom doma sa to nedá porovnať. Je tam veľa rušivých elementov a spánok je plytký a rušivý. Po práci chodíte domov unavený.
Momentálne s nikým nežije. Na otázku či vie konkretizovať zdravotný stav matky uviedol, že matka mala dlhodobé problémy s alkoholom, párkrát bola hospitalizovaná a posledné obdobie bola 6 týždňov v nemocnici. Čas ktorý mal voľný venoval otcovi, ktorý mal tiež zdravotné problémy. Keď sa matka vrátila z nemocnice tak všetok voľný čas venoval rodine. Jej zdravotný stav sa zlepšil.
Na otázku akú formu starostlivosti jej poskytuje uviedol, že hlavne fyzickú, pretože nedokázala sa sama osprchovať, ísť na toaletu, čiže z voľna bol permanentne k dispozícii vo dne v noci. Otec to sám nedokáže, takže si navzájom pomáhali a aktuálne sa zdravotný stav zlepšil. Už to nie je také časté ako to bývalo posledných 5 mesiacov. Otec má 65 a matka 64 rokov. Žijú spolu.

Na otázku aké zdravotné ťažkosti má otec uviedol, že má problémy s cievami, má trombózu. Kým bola mama hospitalizovaná, on chodil s otcom po lekároch, on bol potom v Ružinove hospitalizovaný týždeň a mal problémy s chôdzou, takže sa musel venovať aj jemu aj matke. Doteraz navštevujú lekárov, berú lieky, zdravotný stav sa zlepšuje.
Na otázku, či má iné zamestnanie uviedol, že nemá, to by nestíhal.
Na otázku, či zrušil niekedy kvôli práci plánovanú dovolenku uviedol, že áno. Dôvodov je viacej, hlavne keď sú v práci nejaké výcviky alebo vypadne človek na smene z dôvodu PN, tak velitelia musia zháňať na nadčas ľudí. Niekedy je lepšou alternatívou pre veliteľov požiadať niekoho, aby zrušil dovolenku a keďže majú dobré vzťahy, tak to občas akceptujú. Bolo to aj počas zásahu v Grécku, kde modul pozemného hasenia odišiel behom 24 hodín, odišli ľudia zo stanice, ktorí boli naplánovaní na pracovnú činnosť tu. Aby sa zabezpečila akcieschopnosť pre občanov tu a aby bol zabezpečený minimálny stav 15 ľudí, tak sa rušili dovolenky a ťahali nadčasy.

8. Súd nevykonal dokazovanie listinnými dôkazmi, ktoré žalovaný pripojil k svojmu vyjadreniu zo dňa 10.03.2025, nakoľko tieto boli predložené do konania v čase, keď bolo dokazovanie vyhlásené za skončené a pojednávanie bolo odročené výlučne len za účelom vyhlásenia rozsudku v zmysle § 219 ods. 2 CSP. Z obdobného dôvodu sa súd nezaoberal ani obsahom samotného podania zo dňa 10.03.2025 a argumentáciou žalovaného v ňom uvedenou.

9. Po právnej stránke posúdil súd vec nasledovne:

Podľa čl. 7 ods. 2 Ústavy SR, slovenská republika môže medzinárodnou zmluvou, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo na základe takej zmluvy preniesť výkon časti svojich práv na Európske spoločenstvá a Európsku úniu. Právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Prevzatie právne záväzných aktov, ktoré vyžadujú implementáciu, sa vykoná zákonom alebo nariadením vlády podľa čl. 120 ods. 2.

Podľa čl. 7 ods. 5 Ústavy SR, medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodné zmluvy, ktoré priamo zakladajú práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, majú prednosť pred zákonmi.

Podľa článku 1 ods. 1 Smernice 2003/88/ES, táto smernica ustanovuje minimálne požiadavky na bezpečnosť a ochranu zdravia pre organizáciu pracovného času.

Podľa článku 2 ods. 1 Smernice 2003/88/ES, pracovný čas je akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a/alebo praxou.

Podľa článku 2 ods. 2 Smernice 2003/88/ES, čas odpočinku je akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom.

Podľa ods. 5 preambuly Smernice 2003/88/ES, všetci pracovníci by mali mať primeranú dobu odpočinku. Pojem odpočinok sa musí vyjadriť v jednotkách času, t.j v dňoch, hodinách, resp. ich častí. Pracovníkom spoločenstva sa musí poskytnúť minimálny denný, týždenný a ročný čas odpočinku a primerané prestávky v práci. V tejto súvislosti je potrebné tiež zaviesť maximálnu hranicu týždenného pracovného času.

Podľa ods. 10 preambuly Smernice 2003/88/ES, situácia pracovníkov, ktorí pracujú v noci alebo na zmeny, vyžaduje, aby sa úroveň bezpečnosti a ochrany zdravia prispôsobila povahe ich práce a aby organizácia a fungovanie služieb a ochrany a prevencie a zdroje boli účinné.

Podľa ods. 14 preambuly Smernice 2003/88/ES, určité normy ustanovené v ostatných nástrojoch spoločenstva, ktoré súvisia napríklad s dobou odpočinku, pracovným časom, ročnou dovolenkou a nočnou prácou pre určité kategórie pracovníkov, by mali mať prednosť pred ustanoveniami tejto smernice.

Podľa ods. 15 preambuly Smernice 2003/88/ES, vzhľadom na otázku, ktorá pravdepodobne vznikne v podniku pri organizovaní pracovného času sa zdá, že je žiaduce zabezpečiť pružnosť pri uplatňovaní určitých ustanovení tejto smernice a súčasne zabezpečiť dodržiavanie zásad ochrany zdravia a bezpečnosti pracovníkov.

Podľa ods. 16 preambuly Smernice 2003/88/ES, treba ustanoviť, že členské štáty alebo sociálni partneri môžu uplatniť odchýlky z určitých ustanovení. Ako všeobecné pravidlo v prípade odchýlky, musia príslušní pracovníci dostať rovnocennú náhradnú dobu odpočinku.

Podľa čl. 6 Smernice 2003/88/ES, členské štáty prijmú opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie toho, že v súlade s potrebou chrániť bezpečnosť a zdravie pracovníkov: a) týždenný pracovný čas bude obmedzený zákonmi, inými právnymi predpismi alebo správnymi opatreniami alebo kolektívnymi zmluvami alebo dohodami medzi sociálnymi partnermi, b) priemerný pracovný čas pre každé obdobie siedmich dní vrátane nadčasov neprekročí 48 hodín.

Podľa čl. 16 písm. b) Smernice 2003/88/ES, členské štáty môžu ustanoviť pre uplatňovanie článku 6 (maximálny týždenný pracovný čas) referenčné obdobie nepresahujúce štyri mesiace. Doby platenej ročnej dovolenky priznané v súlade s článkom 7 a doby pracovnej neschopnosti sa nezahŕňajú alebo sú pri výpočte priemeru neutrálne.

Podľa § 85 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z.z. o Hasičskom a záchrannom zbore, v znení účinnom v rozhodnom období (ďalej len zákon č. 315/2001 Z.z.), služobný čas príslušníka je časový úsek, v ktorom príslušník vykonáva štátnu službu a je k dispozícii služobnému úradu.

Podľa § 85 ods. 2 zákona č. 315/2001 Z.z,. služobný čas príslušníka je 40 hodín týždenne. Skrátenie týždenného služobného času príslušníka možno dohodnúť v kolektívnej zmluve vyššieho stupňa.

Podľa § 86 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z.z. služobný čas príslušníkov môže byť rozvrhnutý nerovnomerne. Nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas príslušníkov je rozvrhnutý na obdobie šiestich mesiacov.

Podľa § 86 ods. 2 zákona č. 315/2001 Z.z., pri nerovnomernom rozvrhnutí nesmie byť dĺžka služobného času v jednotlivých služobných dňoch vyššia ako 18 hodín. Celková dĺžka vykonávania štátnej služby a na ňu bezprostredne nadväzujúcej služobnej pohotovosti v miest vykonávania štátnej služby je najviac 24 hodín v služobnom dni.

Podľa § 92 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z.z., služobný úrad určuje príslušníkovi služobnú pohotovosť v štátnej službe v mieste vykonávania štátnej služby, ktorá bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby podľa §86 ods. 2 v rámci rozvrhnutia služobného času.

Podľa § 92 ods. 2 písm. a) zákona č. 315/2001 Z.z., na zabezpečenie nevyhnutných úloh môže služobný úrad v odôvodnených prípadoch nariadiť príslušníkovi služobnú pohotovosť mimo rozvrhnutia služobného času v mieste vykonávania štátnej služby.

Podľa § 103 ods. 5 zákona č. 315/2001 Z.z., príslušníkovi v rozsahu a za podmienok ustanovených týmto zákonom okrem služobného príjmu patrí peňažná náhrada za služobnú pohotovosť v štátnej službe a za pohotovosť pri zabezpečovaní opatrení pre obdobie brannej pohotovosti štátu.

Podľa § 122 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z.z., ak je príslušníkovi podľa §92 ods. 1 určená služobná pohotovosť, patrí mu za každú hodinu tejto pohotovosti peňažná náhrada 15% zo sumy, ktorou je príslušná časť jeho služobného platu, a 30% z tejto sumy, ak ide o deň služobného pokoja.

Podľa § 122 ods. 3 zákona č. 315/2001 Z.z., náhrada za služobnú pohotovosť podľa odsekov 1 a 2 nepatrí za čas, v ktorom došlo počas jej trvania k vykonaniu štátnej služby; takéto vykonávania štátnej služby je štátnou službou nadčas.

Podľa § 12 ods. 6 zákona č. 315/2001 Z.z., na právne vzťahy príslušníkov pri vykonávaní štátnej služby sa vzťahuje Zákonník práce, len ak to výslovne ustanovuje tento zákon.

Podľa § 85 ods. 9 Zákonníka práce, priemerný týždenný pracovný čas zamestnanca vrátane práce nadčas nesmie prekročiť 48 hodín.

Podľa § 96 ods. 2 Zákonníka práce, čas, počas ktorého sa zamestnanec zdržiava na pracovisku a je pripravený na výkon práce, ale prácu nevykonáva, je neaktívna časť pracovnej pohotovosti, ktorá sa považuje za pracovný čas.

Podľa § 11 Občianskeho zákonníka, fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.

Podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka, fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jeho osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby mu bolo dané primerané zadosťučinenie.

Podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jeho vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

Podľa § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka, výšku náhrady určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.

10. Na základe vykonaného dokazovania dospel súd k záveru, že žaloba žalobcu je čiastočne dôvodná a preto jej súd v časti vyhovel.

11. Predmetom uvedeného konania bolo posúdenie, či žalobcovi na základe ním tvrdených skutočností vznikol voči žalovanému nárok na náhradu škody, spočívajúci v nemajetkovej ujme spôsobenej žalobcovi za porušenie jeho práva na maximálny týždenný pracovný čas s poukazom na čl. 6 písm. b) smernice, ktorý podľa žalobcu nebol dostatočne prebratý do vnútroštátneho právneho poriadku Slovenskej republiky, konkrétne do zákona č. 315/2001 Z.z.
Sporným medzi stranami, okrem samotnej skutočnosti, či boli v danom prípade splnené všetky predpoklady pre vznik nároku na náhradu škody, bola aj otázka vecnej pôsobnosti Smernice 2003/88/ES, teda či je aplikovateľná aj pre štátnu službu príslušníkov Hasičského a záchranného zboru, ďalej tiež či je žalovaný pasívne vecne legitimovaný a sporným takisto bol spôsob vyčíslenia požadovanej nemajetkovej ujmy zo strany žalobcu, keď mal žalovaný za to, že žalobca podanou žalobou požaduje náhradu mzdových nárokov.

12. Pokiaľ ide o otázku pasívnej legitimácie žalovaného, súd uvádza, že v danom prípade si žalobca ako jednotlivec poškodený porušením práva EÚ uplatnil náhradu škody voči Slovenskej republike ako členskému štátu EÚ. Nakoľko v danom prípade žalobca žaluje na tom podklade, že nedošlo k správnej transpozícii Smernice, štát – Slovenská republika ako zodpovedný subjekt, musí byť v konaní zastúpený tým ústredným orgánom štátnej správy, ktorý zodpovedá za faktickú implementáciu únijného práva do vnútroštátneho poriadku, do ktorého daná oblasť patrí, ktorým v súlade s ust. § 11 písm. c) zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov je Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, do pôsobnosti ktorého patrí aj správa a riadenie Hasičského a záchranného zboru SR.
Podľa čl. 29 smernice je táto smernica adresovaná členským štátom, pričom žalovaný ako členský štát Európskej únie a adresát smernice po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie je zodpovedný za prijatie všetkých opatrení legislatívnej a aj faktickej povahy s cieľom dosiahnutia účelu smernice. V prípade že žalovaný túto povinnosť nesplní, je zodpovedný aj za nesprávnu aplikáciu smernice, pokiaľ k nesprávnej aplikácii smernice došlo v dôsledku jej nesprávneho prebratia do právneho poriadku. Keďže žalobca sa žalobným nárokom domáha náhrady škody spočívajúcej v nemajetkovej ujme z titulu porušenia práva Európskej únie členským štátom Európskej únie, žalovaný Slovenská republika, v mene ktorej koná ústredný orgán verejnej správy, a to ministerstvo vnútra, do ktorého pôsobnosti patrí oblasť štátnej správy pre hasičský a záchranný zbor, disponuje pasívnou vecnou legitimáciou. Námietku žalovaného o jej nedostatku preto súd neposúdil ako dôvodnú.

13. Žalovaný ďalej namietal, že smernica by sa nemala na činnosť žalobcu aplikovať. K argumentácii žalovaného súd uvádza, vychádzajúc z judikatúry Súdneho dvora EÚ, že z rozsahu úpravy Smernice nie sú vyňatí ani hasiči, ako to tvrdil žalovaný v rámci svojej obrany. Súdny dvor EÚ konštatoval, že článok 6 písm. b) Smernice predstavuje pravidlo sociálneho práva EÚ s osobitným významom, z ktorého má mať prospech každý pracovník, keďže sa jedná o minimálnu požiadavku určenú na zabezpečenie bezpečnosti a ochrany jeho zdravia, ktoré ukladá členským štátom povinnosť stanoviť 48 hodinovú hranicu pre priemerný týždenný pracovný čas, v súvislosti s ktorou je výslovne stanovené, že zahŕňa nadčasy, od ktorej sa v prípade neprebratia čl. 22 ods. 1 tejto Smernice do vnútroštátneho práva nemožno v žiadnom prípade odchýliť, pokiaľ ide o také činnosti, ako je činnosť hasičov, o ktorú išlo vo veci samej (k otázke pôsobnosti smernice aj na príslušníkov hasičského a záchranného zboru pozri aj rozhodnutia Súdneho dvora EÚ C-397/01, C-403/01, C-429/09, C-518/15).
Súdny dvor judikoval, a to opakovane, že čas pracovnej pohotovosti na pracovisku je potrebné v celom rozsahu zahrnúť do výpočtu maximálneho denného alebo týždenného pracovného času (C-397/01 bod 95.) a konštatoval, že pracovná pohotovosť vykonávaná pracovníkom v režime fyzickej prítomnosti v zariadení zamestnávateľa sa považuje ako celok za pracovný čas nezávisle od toho, akú prácu skutočne pracovník vykonáva (rozsudok C-437/08 bod 27.). Z uvedeného dôvodu súd posúdil ako právne irelevantnú aj námietku žalovaného ohľadne pôsobnosti smernice na služobný pomer príslušníkov hasičského a záchranného zboru.

14. V konaní sa žalobca domáhal voči žalovanému priznania nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch na tom skutkovom základe, že porušením čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES dochádzalo v žalovanom období od apríla 2020 do marca 2023 k porušeniu práv žalobcu vyplývajúcich z únijného práva a porušeniu jeho osobnostných práv.
Z rozhodovacej praxe Súdneho dvora EÚ vyplýva, že pre vznik zodpovednosti členského štátu za ujmu spôsobenú jednotlivcovi za porušenie právnej normy EÚ je potrebné kumulatívne splnenie nasledovných troch podmienok: 1.) cieľom porušenej normy EÚ bolo priznať jednotlivcom práva, 2.) porušenie takejto normy muselo byť dostatočne závažné a 3.) medzi porušením a škodou spôsobenou jednotlivcom musí existovať priama príčinná súvislosť (rozsudok Súdneho dvora EÚ C-429/09 vo veci Günter Fußc/a Stadtt Halle, C-118/08 Transportes Urbanos c/a Servicious Generales). Uvedené podmienky musia byť splnené aj vtedy, ak škoda bola spôsobená v dôsledku prijatia legislatívneho alebo administratívneho aktu, ktorý bol prijatý v rozpore s komunitárnym právom, a to bez ohľadu na charakter subjektu, ktorý tento akt prijal. Zodpovednosť členského štátu v prípade porušenia únijného práva je absolútna a objektívna, členský štát nemá k dispozícii žiadne exkulpačné ani liberačné dôvody, a to bez ohľadu na skutočnosť, ktorý orgán v mene členského štátu škodu jednotlivcovi spôsobil.

15. Zo znenia článku 6 písm. b) Smernice možno jednoznačne vyvodiť, že účelom právnej normy bolo priznať jednotlivcovi práva, konkrétne právo zamestnanca EÚ, aby jeho priemerný týždenný pracovný čas neprekračoval hranicu 48 hodín.
Splnenie prvej podmienky na vznik zodpovednosti členského štátu na ujmu spôsobenú jednotlivcovi porušením únijnej právnej normy, je teda daná. Citovaný článok priznáva sociálne právo pracovníkom. Otázku prípadného vzniku nároku na náhradu nemajetkovej ujmy je však potrebné posudzovať individuálne, na základe konkrétnych skutkových okolností každého konkrétneho prípadu (uznesenie NS SR sp. zn. 7Cdo/28/2021).
Súd v danom prípade vychádzal z toho, že za pracovný čas zamestnanca je potrebné považovať všetok čas, počas ktorého sa zamestnanec, v danom prípade hasič, zdržiava na pracovisku a je pripravený na výkon práce podľa pokynov zamestnávateľa, teda aj čas tzv. neaktívnej pohotovosti, počas ktorej musí byť hasič k dispozícii a v prípade potreby nastúpiť na samotný zásah. Do pracovného času nemožno započítať dovolenku, práceneschopnosť a iné prípady, kedy sa hasič na pracovisku nenachádza.
Z vyššie uvedených ustanovení zákona č. 315/2001 Z. z. vyplýva, že zákon oddeľuje vykonávanie štátnej služby hasiča v rámci služobného času a vykonávanie štátnej služby hasiča v rámci určenej služobnej pohotovosti, pretože služobná pohotovosť hasiča bezprostredne nadväzuje na služobný čas hasiča. Výsledkom uvedenej úpravy je záver, že hoci v obidvoch prípadoch ide o výkon štátnej služby hasiča, služobná pohotovosť hasiča sa nezapočítava do služobného času hasiča. Podľa článku 2 body 1 a 2 smernice 2003/88/ES však pracovný čas predstavuje akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a (alebo) praxou a naproti tomu čas odpočinku je akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom, z čoho možno vyvodiť, že čas určenej služobnej pohotovosti hasiča má byť súčasťou služobného času, pretože nejde o čas odpočinku. Zákon č. 315/2001 Z. z. tak jednoznačne v rozpore

so smernicou 2003/88/ES zo služobného (pracovného) času hasiča vyčleňuje čas určenej služobnej pohotovosti.
Uvedený záver vyplynul aj z vykonaného dokazovania, a to porovnaním služobného času hasiča ako vyplýval z predložených výplatných pások a počtu odpracovaných hodín ako boli uvedené v plánoch služieb v rozhodnom období (apríl 2020 až marec 2023). Čas strávený v rámci služobnej pohotovosti nebol zohľadnený v rámci odpracovaného pracovného času žalobcu.

16. Pri posudzovaní závažnosti porušenia Smernice 2003/88/ES súd vychádzal zo skutočnosti, že priemerný pracovný čas žalobcu je potrebné posudzovať v 6 mesačnom referenčnom období, ktoré Smernica pripúšťa (ods. 16 preambuly v spojení s čl. 16 a čl. 17 ods. 3 písm. b) bod iii)) a zákon o HaZZ v ustanovení § 86 ods. 1 stanovuje.
Pokiaľ ide o posúdenie rozsahu pracovného času žalobcu v priebehu jednotlivých mesiacov, súd vychádzal z počtu odpracovaných hodín ako boli stanovené v rámci výplatných pások v spojení s hodinami strávenými pohotovosťou na pracovisku ako vyplývali z predložených výplatných pások v spojení s predloženým plánom služieb. Súd nevychádzal z údajov fondu pracovného času. Fond pracovného času je len teoretické číslo, vyjadrujúce koľko pracovných hodín základného pracovného času má zamestnanec k dispozícii v mesiaci pri jeho spôsobe rozvrhnutia. Nehovorí však nič o tom, koľko z toho zamestnanec v mesiaci aj reálne odpracoval.

17. Ak by súd v danom prípade vychádzal len z údajov uvádzaných v predložených výplatných páskach, berúc do úvahy tam uvedený počet odpracovaných hodín žalobcu v danom mesiaci + počet hodín strávených pohotovosťou na pracovisku, je potrebné dospieť k záveru, že žalobca v jednotlivých mesiacoch odpracoval v priemere za týždeň (odpracované hodiny + hodiny pohotovosti na pracovisku) nasledovný počet hodín:
V roku 2020: apríl: 57,91 hod., máj: 53,92 hod., jún: 65,12 hod., júl: 54,08 hod., august: 60 hod., sept.: 60 hod., okt.: 40,25 hod., nov.: 40,13 hod., dec.: 54,50 hod.
V roku 2021: január: 25,75 hod., feb: 42 hod., mar.: 54 hod., apr.: 56,5 hod., máj: 48 hod., jún: 50,85 hod., júl: 54 hod., august: 78,50 hod., sept.: 45,25 hod., okt.: 41,96 hod., nov: 52,75 hod., dec.: 61,18 hod.
V roku 2022: jan.: 66,04 hod., feb.: 24 hod., mar.: 49,50 hod., apr.: 51,70 hod., máj: 59,20 hod., jún: 56,50 hod., júl: 32 hod., august: 60 hod., sept.: 52 hod., okt.: 41,91 hod., nov.: 39 hod., dec.: 55,62 hod.,
V roku 2023: jan: 60 hod., feb.: 60 hod., mar.: 30 hod.
Z uvedených výpočtov možno ustáliť, že z posudzovaného obdobia celkového počtu 36 mesiacov, žalobca nestrávil v práci viac než je stanovený maximálny pracovný čas len počas 11 mesiacov. Z uvedených výpočtov možno ustáliť aj to, že maximálna dĺžka pracovného času bola opakovane vo vzťahu k žalobcovi nedodržiavaná aj v rámci jednotlivých 6 mesačných referenčných období. Už z predložených výplatných pások tak bolo možné konštatovať, že zo strany žalovaného kontinuálne dochádzalo k porušovaniu práv žalobcu.

18. Smernica neobsahuje ustanovenia o práve na náhradu škody v prípade jej porušenia. Náhrada škody spôsobená jednotlivcovi porušením práva Európskej únie musí byť primeraná vzniknutej škode, aby mohla zabezpečiť skutočnú ochranu práv jednotlivca. Vnútroštátne právo členských štátov Európskej únie musí určiť, aby pri dodržaní zásad rovnocennosti a efektívnosti bolo stanovené, či sa náhrada škody musí poskytnúť vo forme udelenia dodatočného náhradného voľna alebo vo forme finančného odškodnenia a tiež definovať pravidlá týkajúce sa spôsobu výpočtu tejto náhrady. Právny poriadok Slovenskej republiky tiež nemá výslovnú úpravu ohľadne práva jednotlivca na náhradu škody proti štátu spôsobenej porušením práva Európskej únie. Ako súd uviedol vyššie, z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalobca v žalovanom období bol väčšinu mesiacov v práci viac, než by prináležalo podľa maximálneho pracovného času a zároveň opakovane dochádzalo u žalobcu k prekračovaniu limitu 48-hodinového služobného času. Žalobca v dôsledku takého rozvrhu pracovného času, ktorý bol v rozpore s právom Európskej únie, prišiel o čas, ktorý by inak (za situácie, že by nemal nariadenú pracovnú pohotovosť s povinnosťou zdržiavať sa na pracovisku) venoval rozvíjaniu osobných, rodinných, priateľských vzťahov fyzickej a psychickej relaxácii, mohol by rozhodnúť o trávení tohto času podľa vlastného uváženia. Ako vyplynulo z výpovede žalobcu na pojednávaní, v dôsledku uvedeného musel žalobca vo svojom živote obmedziť svoje športové činnosti, keďže sa venoval ľadovému hokeju a tiež stroskotali mu dva partnerské vzťahy, keďže nemal toľko času na partnerku, koľko by vzťah vyžadoval. Takéto sústavné porušovanie práva únie možno podľa názoru súdu posúdiť ako dostatočne závažné, zakladajúce právo žalobcu na náhradu škody, a to jednak vzhľadom na základný účel Smernice, ktorým je zabezpečiť ochranu zdravia a bezpečnosti pri organizácii pracovného času, ako aj

vzhľadom na to, že ide o porušenie jasnej a konkrétnej normy Únie, ktorá pokiaľ ide o hornú hranicu priemerného týždenného pracovného času neponecháva členským štátom priestor na voľnú úvahu. Zároveň ide o také porušenie práva Európskej únie, ktoré je v zjavnom rozpore s judikatúrou Súdneho dvora EÚ.

19. Poukazovanie žalovaného, že bolo povinnosťou žalobcu najskôr upozorniť svojho zamestnávateľa na porušovanie jeho práv, nie je podľa názoru súdu dôvodná. Na postavenie žalobcu ako hasiča sa vzťahuje judikatúra súdneho dvora (C-429/09 aC-445/06), z ktorej vyplýva, že by bolo v rozpore so zásadou efektivity uložiť poškodeným osobám povinnosť systematicky využívať všetky právne prostriedky, ktoré sú im k dispozícii, keď by to spôsobilo nadmerné ťažkosti alebo by to od nich nebolo možné rozumne vyžadovať. Výkon práv priznaných jednotlivcom priamo uplatniteľnými ustanoveniami práva únie by bol znemožnený alebo nadmerne sťažený, ak by ich návrhy na náhradu škody založené na porušení práva únie museli byť zamietnuté alebo čiastočne zamietnuté iba z toho dôvodu, že sa jednotlivci nedomáhali práva, ktoré im priznáva právo únie a ktoré im vnútroštátny zákon odoprel. Pracovník sa má považovať za slabšiu stranu v rámci pracovnoprávneho vzťahu, takže je nutné zabrániť tomu, aby ho mal zamestnávateľ možnosť v jeho právach obmedzovať. Vzhľadom na toto slabšie postavenie môže byť totiž takýto pracovník odradený od otvoreného uplatňovania svojich práv voči zamestnávateľovi, keďže uplatňovanie týchto práv ho môže vystaviť opatreniam zamestnávateľa, ktoré môžu mať vplyv na pracovnoprávny vzťah v neprospech tohto pracovníka.

20. Žalobca sa v predmetnom konaní domáhal náhrady škody, ktorú určil ako utrpenú nemajetkovú ujmu. Pokiaľ ide o uplatnenie práva na náhradu škody a spôsob jej výpočtu Smernica neobsahuje ustanovenia týkajúce sa samotného procesu náhrady škody vzniknutej porušením jej ustanovení. Z judikatúry Súdneho dvora EÚ však vyplýva požiadavka, aby náhrada škôd spôsobených jednotlivcom porušením práva EÚ bola primeraná vzniknutej škode, aby mohla zabezpečiť skutočnú ochranu práv poškodených. Je potrebné, aby vnútroštátne súdy zabezpečili, že zvolený spôsob náhrady škody bude v súlade so zásadou rovnocennosti (ekvivalencie) a so zásadou efektivity. Zásadu ekvivalencie pritom treba vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny súd nemôže v prípade konania s úniovým prvkom aplikovať prísnejšie procesnoprávne alebo hmotnoprávne pravidlá ako tie, ktoré by aplikoval v konaniach bez úniového prvku s podobným predmetom, t. j. dotknutý subjekt musí mať možnosť uplatniť si nárok, ktorý pre neho vyplýva z únionej právnej normy za takých podmienok, za akých by si mohol uplatniť nárok založený na podobnej vnútroštátnej právnej norme bez úniového prvku. Zásadu efektivity je potrebné chápať v tom zmysle, že procesné predpisy, ktoré platia vo vnútroštátnych konaniach určených na zabezpečenie ochrany práv, ktoré zakladá úniové právo v prospech právnych subjektov, nemôže byť upravené takým spôsobom, ktorý by výkon práv priznávaných úniovým právnym poriadkom prakticky znemožňoval alebo nadmerne sťažoval. Je na vnútroštátnych súdoch, aby za dodržania uvedených zásad určili formu odškodnenia a pravidlá a spôsob výpočtu náhrady škody spôsobenej porušením normy EÚ.

21. Súd po posúdení okolností daného prípadu dospel k záveru, že je odôvodnené okolnosťami daného prípadu, aby ujma, ktorá bola žalobcovi zo strany žalovaného spôsobená tým, že bolo porušené ustanovenie Smernice upravujúce maximálny rozsah týždenného pracovného času, bola žalobcovi nahradená v peniazoch, nakoľko nahradenie vzniknutej ujmy iným spôsobom predpokladaným zákonom nepovažoval súd za účelné. Nemajetkovú ujmu nie je podľa názoru súdu možné nahradiť inak aj z toho dôvodu, že uplynutý čas už nie je možné žalobcovi vrátiť a ani nie je možné, aby ho strávil inak. Práve peňažnú náhradu považoval súd v danom prípade za spôsobilú formu odškodnenia vzniknutej ujmy.
Žalobca v danom prípade svoj nárok vyčíslil poukazujúc na odmenu, ktorá sa inak priznáva za výkon nariadenej pohotovosti podľa § 122 ods. 2 zákona o HaZZ. Presnú výšku určil ako súčin počtu odpracovaných hodín služobnej pohotovosti za príslušný kalendárny mesiac príslušného kalendárneho roku a sumy zodpovedajúcej 35% peňažnej náhrady z prináležiacej hodinovej odmeny za príslušný kalendárny mesiac príslušného kalendárneho roku (50%-15%) a v prípade odpracovanej služobnej pohotovosti podľa § 92 ods. 1 zákona o HaZZ za príslušný kalendárny mesiac príslušného kalendárneho roku v čase pracovného pokoja ako súčin odpracovaných hodín v čase pracovného pokoja a sumy zodpovedajúcej 70% peňažnej náhrady z prináležiacej hodinovej sadzby za príslušný kalendárny mesiac príslušného kalendárneho roku (100%-30%).
V súvislosti s predmetným výpočtom žalovaný poukazoval, že žalobca sa domáha zaplatenia mzdových nárokov. Súd však uvádza, že bez ďalšieho len na základe spôsobu výpočtu požadovanej náhrady nemožno nárok žalobcu uplatnený v tomto konaní považovať za nárok vyplývajúci zo mzdových nárokov. Spôsob určenia nemajetkovej ujmy je výhradne na strane sporu, ktorá sa jej zaplatenia domáha. Naproti

tomu je potrebné uviesť, že priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch zákon ponecháva na voľnej úvahe súdu, ktorý musí hodnotiť tak jednotlivé okolnosti, ako aj celkovú povahu konkrétneho prípadu (porovnaj uznesenie NS SR z 30. apríla 2008, sp. zn. 5Cdo 126/2007), preto súd nie je žiadnym spôsobom viazaný tým, ako žalobca požadovanú náhradu určil/vypočítal/požadoval. Neexistuje paušálny vzorec výpočtu, resp. vyčíslenia nemajetkovej ujmy (nie je objektívne kvantifikovateľná), a preto sa spôsob ustálenia výšky nemajetkovej ujmy odvíja od konkrétnej povahy posudzovaného prípadu.

22. Ako súd konštatoval vyššie, pri určovaní pracovnej pohotovosti spolu s určeným pracovným časom dochádzalo v prípade žalobcu opakovane k prekročeniu maximálneho limitu 48 hodinového priemerného týždenného pracovného času v rozhodnom období. Žalobca tak prišiel o hodiny voľného času, ktoré by inak mohol venovať rozvíjaniu svojich osobných a súkromných aktivít, alebo takých ktoré mohli byť venované fyzickej, psychickej relaxácii a odpočinku. Žalobca počas hodín pracovnej pohotovosti musí byť prítomný na svojom pracovisku, čo spôsobuje, že je oddelený od svojho súkromného prostredia. Prostredie, ktoré je pre žalobcu vytvorené za účelom oddychu na pracovisku, kde sa podľa jeho výpovede nachádza veľa rušivých elementov, nie je možné porovnávať s prostredím, ktoré má žalobca vytvorené vo svojom domove. Žalobca nemá možnosť venovať sa vo voľnom čase športovým aktivitám – ľadovému hokeju ako sám uviedol ani dobrovoľnej činnosti v rámci dobrovoľného hasičského zboru. Poukázal tiež, že v dôsledku nedostatku voľného času mu stroskotali dva partnerské vzťahy, preto žije sám. Poukázal tiež na to, že v dôsledku svojej práce musel zrušiť aj plánovanú dovolenku a ťahať nadčasy.
U žalobcu nesporne tým, že vykonáva svoju prácu nad čas povolený právom EÚ, ktorá vyžaduje, aby bol nepretržite dostupný a plne k dispozícii svojmu zamestnávateľovi, dochádza k zásahu do jeho práva na súkromie.
Pre posúdenie miery závažnosti zásahu do práv žalobcu mali však vplyv aj tie skutočnosti, že žalobca ani len netvrdil, že by v dôsledku porušenia jeho práva zo strany žalovaného trpel nejakým zdravotným ochorením alebo to, že by nemal dostatok času adekvátne sa postarať o svoju chorú matku, ako to pôvodne uvádzal v podanej žalobe, keď navyše z jeho výpovede vyplynulo, že jej zdravotný stav ako aj stav jeho otca je stabilizovaný a postupne sa lepší. Nepreukázal a ani netvrdil, že by zdravotný stav ktoréhokoľvek z jeho rodičov bol natoľko závažný, že by boli odkázaní na osobnú starostlivosť žalobcu. Je tiež potrebné uviesť, že z vyjadrení žalobcu nevyplynulo, že by mal deti, a že by v dôsledku vykonávania práce nad čas povolený právom EÚ bol ukrátený na čase, ktoré by mohol stráviť s nimi. Okrem svojich rodičov žalobca neuviedol žiadnych ďalších členov rodiny, či iných blízkych známych, vo vzťahu ku ktorým, by bolo možné badať nepriaznivé dôsledky porušovania jeho práv na maximálny pracovný čas a teda nepriaznivý vplyv na existujúce socializačné prostredie žalobcu.

23. Vychádzajúc z uvedeného preto súd po vykonanom dokazovaní považoval za primeranú peňažnú náhradu nemajetkovej ujmy v prípade žalobcu sumu vo výške 2.000 Eur, zohľadňujúc pri tom aj rozhodnutia slovenských súdov v obdobných súdnych sporoch, na ktoré koniec koncov poukazoval aj žalovaný vo svojom vyjadrení z 18.09.2023, a ktorá rozhodovaciu prax súdov v obdobných veciach rešpektuje. K poukazovaniu žalovaného na náhradu ujmy, ktorá je priznávaná obetiam trestných činov súd uvádza, že toto porovnanie nie je dobre možné, nakoľko v daných prípadoch ide o rozdielne skutkové okolnosti, pričom súdom priznaná výška náhrady nemajetkovej ujmy neprevyšuje priznávané náhrady v obdobných prípadoch.
V rozsahu prevyšujúcom súdom priznanú sumu 2.000 Eur, súd podanú žalobu žalobcu zamietol ako nedôvodnú.

24. Lehotu na plnenie peňažnej povinnosti súd určil na základe § 232 ods. 3 CSP v dĺžke 15 dní, keď vzal do úvahy administratívnu náročnosť vykonania úhrady zo strany žalovanej ako orgánu štátu.

25. O nároku na náhradu trov konania rozhodol súd podľa pomeru úspechu vo veci v zmysle § 255 ods. 1 CSP. Zásadu úspechu vo veci treba uplatniť aj na konania, v ktorých výška plnenia závisí od úvahy súdu (sudcovské právo) alebo od znaleckého posudku. V týchto prípadoch však nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku. Nemožno ho totiž ad absurdum zaťažiť procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu alebo znaleckej činnosti. Napríklad pri sporoch o ochranu osobnosti býva pravidlom, že si žalobca svoju nemajetkovú ujmu ocení spravidla vyššie, ako na koľko mu ju odhadne súd podľa výsledkov vykonaného dokazovania. Nebolo by však celkom spravodlivé a v súlade so satisfakčnou funkciou nemajetkovej ujmy

požadovať od žalobcu, aby svoju ujmu podceňoval iba preto, aby potom nemusel hradiť trovy konania. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania v tomto prípade treba rozlíšiť, čo je základné a čo sprevádzajúce (pozri k tomu napr. nález Ústavného súdu ČR, III. ÚS 170/99). Za základné sa považuje rozhodnutie, že do žalobcovho práva bolo zasiahnuté. Výška nemajetkovej ujmy je potom druhotná a nadväzujúca (nález Ústavného súdu SR z 15. apríla 2020, sp. zn. II. ÚS 399/2019).
Súd preto žalobcovi priznal podľa § 255 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 CSP nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu zo súdom priznanej sumy 2.000 Eur. O výške trov konania rozhodne súd podľa § 262 ods. 2 CSP, po právoplatnosti rozsudku samostatným uznesením, ktoré vydá vyšší súdny úradník.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku je prípustné odvolanie v lehote 15 dní od doručenia rozsudku na súde, proti ktorého rozsudku smeruje. Odvolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané. Odvolanie len proti odôvodneniu rozhodnutia nie je prípustné.

V odvolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody) a čoho sa odvolateľ domáha (odvolací návrh). Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže odvolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie odvolania.

Odvolanie možno odôvodniť len tým, že
a) neboli splnené procesné podmienky,
b) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby
uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
c) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,
d) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
e) súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
f) súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
g) zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené, alebo
h) rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej možno odôvodniť aj tým, že právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej, má vadu uvedenú v odseku 1, ak táto vada mala vplyv na rozhodnutie vo veci samej. Odvolacie dôvody a dôkazy na ich preukázanie možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie odvolania.

Exekúciu možno vykonať na návrh toho, kto je oprávnený požadovať splnenie nároku z exekučného titulu preto, že povinný dobrovoľne nesplnil to, čo mu exekučný titul ukladá. Z dôvodov podľa osobitného predpisu môže návrh podať aj Justičná pokladnica. (§ 48 ods. 2 Exekučného poriadku).